

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
Aviz asupra inițiativei de revizuire a Constituției
Republicii Moldova

Nr.6 din 16.11.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.133-134/73 din 02.12.1999

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Gheorghe SUSARENCO - judecător-raportor
Ion VASILATI - judecător-raportor
cu participarea grefierului Lucia Popa, deputaților în Parlament Valeriu Ghilețchi, Alecu Reniță, Ștefan Secăreanu, Andrei Strîmbeanu și Ilie Untilă, unii din autorii sesizării, în prezența lui Ion Creangă, șeful sectorului relații cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului Parlamentului, reprezentantul Parlamentului, și Alexandru Ohotnicov, șef-adjunct al Serviciului acte prezidențiale, reprezentantul Președintelui Republicii Moldova, conducându-se după art.135 alin (1) lit.c), art.141 alin.(2) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.c) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.4 alin.(1) lit.c) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință publică materialele prezentate de 38 de deputați în Parlament privind inițiativa de revizuire a Constituției Republicii Moldova.

Prin decizia Curții Constituționale din 9 august 1999 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

Avînd competența de a se pronunța asupra inițiativelor de revizuire a Constituției, audiind informația judecătorilor-raportori, argumentele reprezentanților grupului de deputați în Parlament și examinînd materialele prezentate,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

La 2 august 1999 deputații în Parlamentul Republicii Moldova Alexandru Moșanu, Valeriu Ghilețchi, Vasile Nedelciuc, Ion Neagu, Alecu Reniță, Alexandru Lazar, Pavel Prodan, Mihai Cimpoi, Ion Dediu, Vasile Cotună, Vasile Șoimaru, Ion Răzlog, Andrei Strîmbeanu, Mihai Ciorici, Ilie Untilă, Ala Mîndicanu, Ion Ungureanu, Tudor Lefter, Ștefan Secăreanu, Vlad Cubreacov, Dumitru Osipov, Ecaterina Mardarovici, Vasile Untu, Eugen Gîrlă, Anatol Dubrovski, Anatol Ciobanu, Vasile Spinei, Mihai Ceban, Valeriu Muravschi, Dumitru Paladi, Sergiu Zaharia, Vitalie Tabușcic, Ilia Trombițchi, Valeriu Matei, Iurie Roșca, Sergiu Burcă, Vitalia Pavlicenco, Vladimir Reus au depus la Curtea Constituțională proiectul unei legi constituționale, prin care propun următoarele modificări și completări în Constituția Republicii Moldova:

1. Din articolul 73 cuvintele "Președintelui Republicii Moldova" se exclud.

2. Articolul 78 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 78

Alegerea Președintelui

(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.

(2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova orice cetățean cu drept de vot, care are 35 de ani împliniți, a locuit permanent pe teritoriul Republicii Moldova 10 ani și posedă limba de stat.

(3) Este ales candidatul care obține votul majorității deputaților aleși. Dacă nici un candidat nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați

stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur.

3. Articolul 80 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 80

Mandatul Președintelui

(1) Mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului.

(2) Președintele Republicii Moldova își exercită mandatul până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales.

(3) Mandatul Președintelui Republicii Moldova poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decît pentru cel mult două mandate consecutive.

4. Articolul 82 se exclude.

5. Articolul 83 se exclude.

6. Articolul 85 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 85

Dizolvarea Parlamentului

(1) În cazul imposibilității formării Guvernului timp de două luni sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de trei luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) În cursul unui an Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.

7. Articolul 86 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 86

Atribuții în domeniul politicii externe

(1) Președintele Republicii Moldova încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova.

(2) Președintele Republicii Moldova, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai Republicii Moldova.

(3) Președintele Republicii Moldova primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomați ai altor state în Republica Moldova.

8. Articolul 89 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 89

Demiterea Președintelui

(1) În cazul săvîrșirii unor fapte prin care încălcă prevederile Constituției Președintele Republicii Moldova poate fi demis din funcție de Parlament cu votul a două treimi din deputați.

(2) Propunerea de demitere poate fi inițiată de cel puțin o treime de deputați și se aduce, neîntîrziat, la cunoștința Președintelui Republicii Moldova. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Hotărîrea Parlamentului de demitere din funcție a Președintelui se confirmă de Curtea Constituțională.

9. Articolul 90 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 90

Vacanța funcției

(1) Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

(2) Cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova este prezentată Parlamentului, care se pronunță asupra ei.

(3) În termen de o lună de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, Parlamentul va organiza alegeri pentru un nou Președinte.

10. Articolul 91 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 91

Interimatul funcției

Dacă funcția de Președinte al Republicii Moldova devine vacantă sau dacă Președintele se află în imposibilitate temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Primul-ministru.

11. Articolul 92 se exclude.

12. Articolul 98 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 98

Învestitura

(1) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(2) Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul de activitate și lista Guvernului se dezbat în ședința Parlamentului. Acesta acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților.

(4) Pe baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul.

(5) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea Primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

13. În articolul 100 cuvintele "de demitere" se substituie prin cuvintele "de revocare".

14. Articolul 101 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 101

Primul-ministru

(1) Primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin.

(2) În cazul în care Primul-ministru este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile sau în caz de deces al acestuia, Președintele Republicii Moldova va desemna un alt membru al Guvernului ca Prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile de Prim-ministru până la formarea noului Guvern. Interimatul pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor încetează dacă Primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(3) În cazul demisiei Primului-ministru, demisionează întregul Guvern.

15. Articolul 102 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 102

Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri, ordonanțe și dispoziții.

(2) Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanțele se adoptă în temeiul unei legi organice de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de Primul-ministru, se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței.

(5) Dispozițiile se emit de Primul-ministru pentru organizarea activității interne a Guvernului.

16. După articolul 102 se introduce un nou articol 102/1 cu următorul conținut:

Articolul 102/1

Delegarea legislativă

(1) Parlamentul poate adopta o lege organică de abilitare a

Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili în mod obligatoriu domeniul și data pînă la care se pot emite ordonanțe.

(3) Dacă legea de abilitare o cere, ordonanțele se supun aprobării Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pînă la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonanței.

(4) În cazuri excepționale, Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență. Acestea intră în vigoare numai după depunerea lor spre aprobare la Parlament. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă în mod obligatoriu.

(5) Aprobarea sau respingerea ordonanțelor se face printr-o lege în care vor fi cuprinse și ordonanțele ale căror efecte au încetat potrivit alineatului (3).

17. Articolul 135 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor, ordonanțelor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului sau interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid;

i) confirmă hotărîrea de demitere din funcție a Președintelui Republicii Moldova.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

18. Articolul 136 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 136

Structura

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curții Constituționale aleg prin vot secret Președintele acesteia.

19. Articolul 141 se modifică și va avea următorul conținut:

Articolul 141

Inițiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constituției poate fi inițiată de:

a) un număr de cel puțin 200000 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot. Cetățenii care inițiază revizuirea Constituției trebuie să provină din cel puțin jumătate din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, iar în fiecare din ele trebuie să fie înregistrate cel puțin 20000 de semnături în sprijinul acestei inițiative;

b) un număr de cel puțin o treime de deputați;

c) Guvern.

(2) Proiectele de legi constituționale vor fi prezentate Parlamentului numai împreună cu avizul Curții Constituționale, adoptat cu votul a cel puțin 4 judecători.

Articolul II. Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

Articolul III. Constituția Republicii Moldova, cu toate modificările și completările, va fi republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Autorii sesizării consideră oportună modificarea Constituției în vederea instituirii formei parlamentare de guvernământ, substituind forma mixtă sau semiprezidențială de guvernământ existentă în prezent. Această modificare, după părerea autorilor sesizării, presupune redistribuirea competenței autorităților publice, schimbarea procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova, abilitarea Guvernului cu dreptul de a emite ordonanțe în anumite domenii stabilite de Parlament.

Fiind abilitată cu dreptul de a se pronunța asupra inițiativei de revizuire a Constituției, Curtea Constituțională relevă următoarele.

Potrivit art.141 alin.(1) lit.b) din Constituție, revizuirea Constituției poate fi inițiată de un număr de cel puțin o treime de deputați în Parlament. Avînd în vedere că Parlamentul, conform art.60 alin.(2) din Constituție, este format din 101 deputați, iar inițiativa de revizuire a Constituției provine de la 38 de deputați în Parlament, Curtea Constituțională constată că sesizarea întrunește condiția impusă de norma constituțională menționată.

Propunerile grupului de deputați nu depășesc limitele revizuirii Constituției prevăzute de art. 142 din Constituție. Dispozițiile proiectului legii constituționale corespund exigențelor privind caracterul suveran, independent și unitar al statului. Modificările și completările propuse de grupul de deputați în Parlament nu suprimă drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sau garanțiile acestora.

Totodată, Curtea Constituțională consideră necesar să atenționeze asupra formulei imprecise din art.78 alin.(2) din proiectul propus, din care nu este clar care cetățean, al cărui stat poate fi ales Președinte al Republicii Moldova. Această neclaritate poate îngreuna realizarea practică a normei constituționale.

Pentru considerentele expuse, conducîndu-se după art. 135 alin. (1) lit. c), art. 141 alin. (2) din Constituție, art. 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 61 alin. (1) și art. 63 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională, cu votula 5 judecători, adoptă următorul

a v i z:

1. Revizuirea Constituției este inițiată de un grup de deputați în Parlament, care întrunește condițiile impuse de dispozițiile art. 141 alin. (1) lit. b) din Constituția Republicii Moldova.

2. Clauzele proiectului de lege constituțională nu depășesc limitele revizuirii Constituției.

3. Proiectul legii privind revizuirea Constituției Republicii Moldova, în varianta propusă de grupul de deputați în Parlament, poate fi prezentat spre examinare Parlamentului.

4. Prezentul aviz este definitiv, nu poate fi supus nici unei căi de atac, intră în vigoare la data pronunțării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 16 noiembrie 1999.
Nr. 6.